

Nota Oeselgem Catharinastraat

Verslag van Resultaten

Bert ACKE, Maarten BRACKE, Bart BOT en Kris VAN QUAETHEM

16-3-2018

Titel: Nota Oeselgem Catharinastraat

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke, Maarten Bracke, Bart Bot en Kris Van Quaethem

Projectcode bureauonderzoek: 2016I111

Bekrachtigde archeologienota: <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/720>

Projectcode proefsleuvenonderzoek: 2017L105

Intern projectnummer: 2017.239

Locatiegegevens: West-Vlaanderen, Oeselgem (Dentergem), Catharinastraat

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 84036 en Y: 180950; X: 84148 en Y: 181053

Oppervlakte plangebied: ca. 4328m²

Onderzoekbare oppervlakte: ca. 3395m²

Kadastergegevens: Dentergem, afdeling 3, Sectie B: 226k5, 231d, 233d en 239g (zie figuur 5)

Topografische kaart: /

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog, veldwerkleider, assistent-aardkundige), Bart Bot (assistent-archeoloog) en Luc Taelman (contactpersoon initiatiefnemer)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Zelzate, 16/03/2018

© Acke & Bracke bvba, Leegstraat 170, 9060 Zelzate. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING	4
1.1. WETTELIJK KADER	4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.2.1. VRAAGSTELLING	4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN	5
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE	9
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE	9
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK	10
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN	10
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING	10
1.3.5. SELECTIE BRONNEN	10
2. ASSESSMENT	14
2.1. AARDKUNDIGE OPBOUW	14
2.2. ASSESSMENT SPOREN	18
2.3. ASSESSMENT VONDSTEN	24
2.4. ASSESSMENT STALEN	27
2.5. ASSESSMENT CONSERVATIE	28
2.6. DATERING, INTERPRETATIE EN CONFRONTATIE MET VOORGAANDE ONDERZOEKSFASES	29
2.7. SYNTHESE	32
2.7.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON	32
2.7.2. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	33
3. SAMENVATTING	33
4. BIBLIOGRAFIE	37
5. BIJLAGES	38

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een verkavelingsvergunning te Oeselgem (Dentergem) Catharinastraat, waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota¹ bestond enkel uit een bureauonderzoek, in het programma van maatregelen was opgenomen dat een proefsleuvenonderzoek en indien een steentijdsite aanwezig was waarderende archeologische boringen uitgevoerd te worden in een uitgesteld traject. In deze nota, opgemaakt onder supervisie van een erkend archeoloog, worden de resultaten van dit proefsleuvenonderzoek beschreven.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

In de archeologienota waren volgende vraagstellingen opgenomen:

- Wat is de bodemopbouw en wat zijn eventuele bodemvormende factoren?
- Wat zijn de lokale variaties binnen de bodemgenese?
- Wat is de impact van bodemvormende factoren of processen op het bewaringspotentieel en de bewaringstoestand van het archeologisch erfgoed?
- Zijn er in de proefsleuven relevante archeologische sporen of (steentijd)artefacten aanwezig?

Indien er relevante archeologische relictten aanwezig zijn:

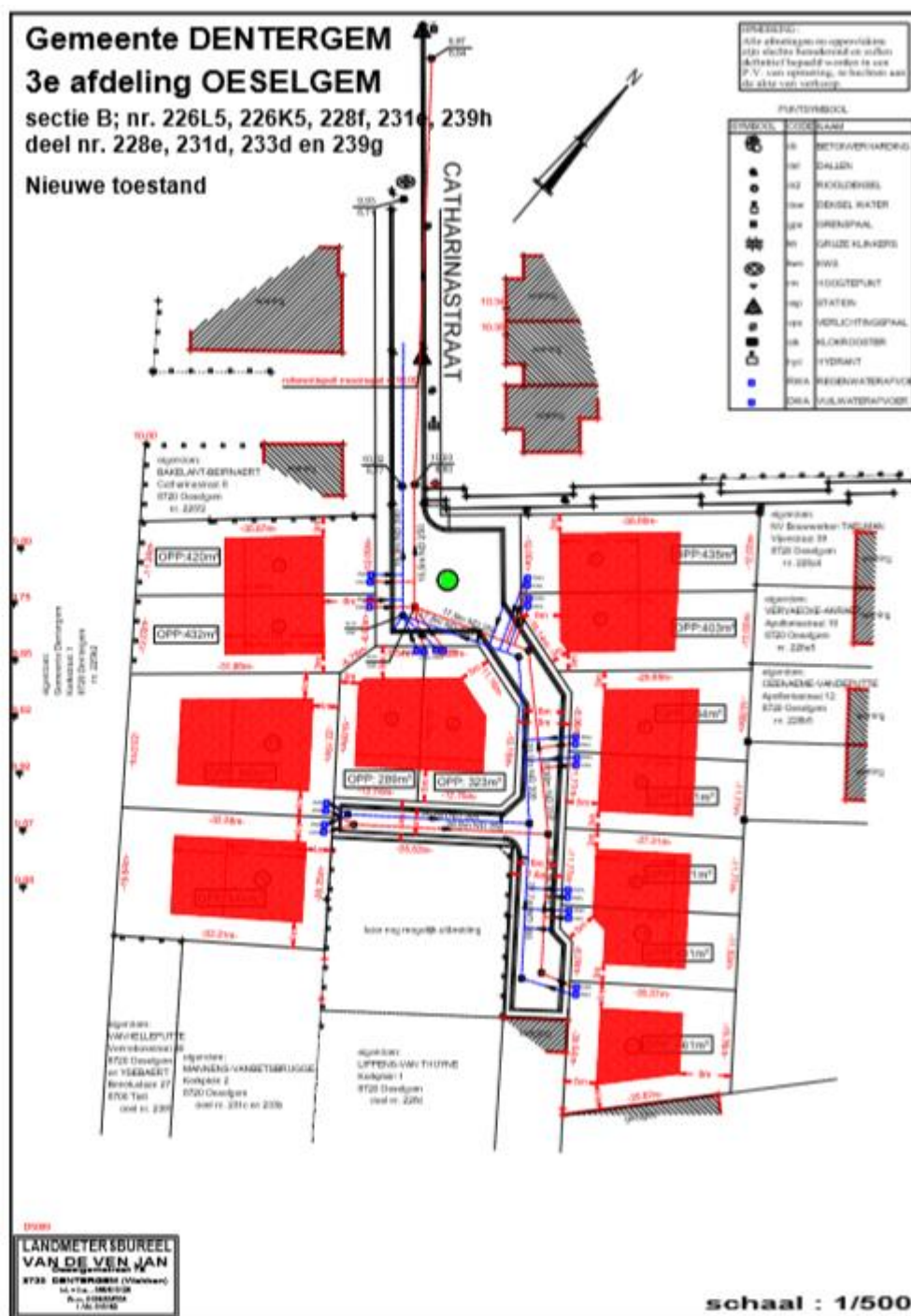
- Wat is de aard van de grondsporen (natuurlijke en/of antropogeen)?
- Wat is de bewaringstoestand van deze sporen?
- Welke relevante archeologische structuren of vondstconcentraties zijn aanwezig?
- Wat is hun verspreiding?
- Wat is de densiteit?
- Wat is de datering van de sporen op basis van het vondstmateriaal, de oversnijdingen en/of opvulling van de sporen en de daarmee gepaarde fasering?
- In welke sporen of bodemhorizonten zijn er steentijdartefacten aanwezig (in situ of secundair materiaal)?
- Kan er een ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) gemaakt worden van de zones met archeologische sporen of steentijdartefacten?
- Wat is het type vindplaats (bewoning, artisanal, funerair, religieus, ...) op basis van de aard van de contexten en/of het vondstmateriaal?
- Wat is de impact van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?

¹ <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/720>

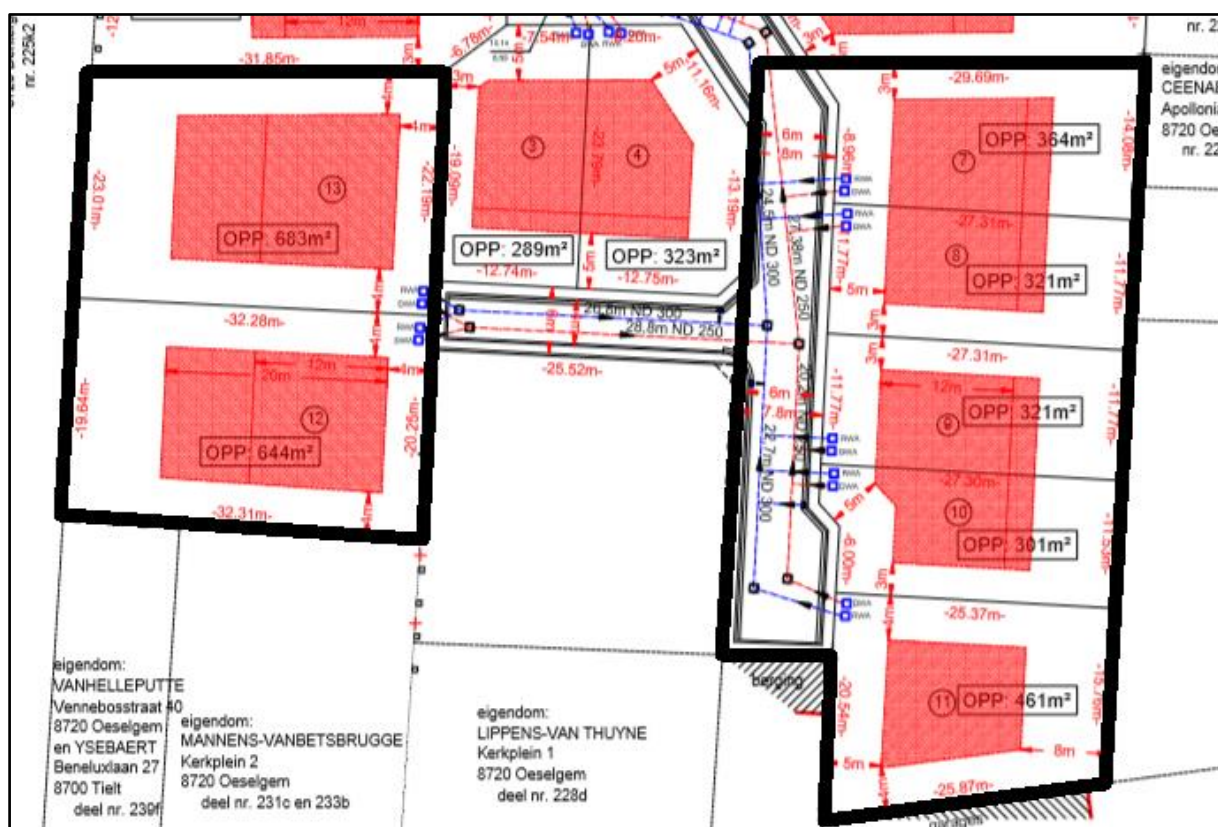
- Is er mogelijkheid tot behoud in situ en zijn er eventuele maatregelen nodig om aan het behoudsprincipe te voldoen?
- Indien behoud in situ van het archeologisch erfgoed onmogelijk of onwenselijk is in het kader van de geplande bodemingrepen: kan een afbakening gemaakt worden van bepaalde delen van het terrein die voorafgaand aan de werkzaamheden moeten onderzocht worden?
- Welke site-specifieke vragen moeten bij een eventueel vervolgonderzoek door middel van een opgraving, beantwoord worden?
- Zijn er structuren/sporen met bijzondere aandacht verdienen bij eventueel vervolgonderzoek?
- Welk kennispotentieel heeft de archeologische site op regionaal niveau en in breder perspectief?
- Kan er een inschatting gemaakt worden van de noodzaak en vermoedelijke hoeveelheden van natuurwetenschappelijk onderzoek bij verder vervolgonderzoek?
- Kan er een inschatting gemaakt worden over budget, tijdsduur, personeelsbezetting, personeelskwalificaties en gespecialiseerde begeleiding bij een vervolgonderzoek?

1.2.2. Randvoorwaarden

Op het moment van schrijven van de bureaustudie waren de gronden nog niet in eigendom van de opdrachtgever. Het terrein was tijdens het proefsleuvenonderzoek vrijtoegankelijk. Enkel het centrale perceel 228^E (deel), met een oppervlakte van ca. 835m², is niet in het bezit van de opdrachtgever en zal ook niet verkaveld worden. Dit perceel was wel opgenomen in de bureaustudie, maar is dus intussen gewijzigd, zoals te zien op onderstaand nieuw verkavelingsplan. Om die reden was de totale onderzoekbare zone ca. 3395m² groot in plaats van 4328m². De onderzoekbare zone viel bijgevolg uiteen in een westelijk (ca. 2200m²) en oostelijk deel (ca. 1200m²).

Figuur 1 Zicht op het nieuw verkavelingsplan. Enkel de loten 12 en 13 (westen) en de loten 7 tem 11 zijn van toepassing. De loten 1 tem 6 werden reeds vergund in een ander vergunningsdossier. Het centrale perceel, opgenomen in de bureaustudie is weggefallen.

Figuur 2 Detailopname van de verkaveling waartoe deze vergunning behoort (zwarte kader – bron: opdrachtgever).

Figuur 3 Zicht op het oostelijke deel van het plangebied.

Figuur 4 Zicht op het westelijke deel van het plangebied (achteraan). Het centrale deel wordt niet verkaveld.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

Op basis van het bureauonderzoek werd in het programma van maatregelen van de archeologienota een verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven opgelegd, in een uitgesteld traject. Indien er aanwijzingen zouden zijn voor een steentijdsite dienden nog aansluitend waarderende archeologische boringen uitgevoerd te worden. De onderzoeken dienen uitgevoerd te worden volgens de bepalingen in de Code van Goede Praktijk en de voorwaarden opgenomen in het programma van maatregelen horende bij de archeologienota. De erkende archeoloog kan enkel mits gefundeerde motivatie afwijken van sommige van deze bepalingen en voorwaarden.

Het proefsleuvenonderzoek vond plaats op een site met een matig complexe verticale stratigrafie. Het sleuvenplan zoals opgenomen in de bureaustudie voorzag in de aanleg van 6 onderbroken parallelle NW-ZO georiënteerde sleuven. Het vooropgestelde sleuvenplan werd aangepast aangezien het centrale deel (perceel 228^E) niet in eigendom is van de opdrachtgever en dus niet wordt verkaveld. Om die reden werden vijf NW-ZO georiënteerde sleuven aangelegd, drie in het oostelijke deel en twee in het westelijke deel. Voor de uitgraving werd gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak van 1,80m breed. Er werden vier kijkvensters aangelegd om duidelijkheid te krijgen in een bepaald spoor of een sporencluster. De grond werd gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Na de voltooiing van de registratie van de sleuven werden deze gedicht.

De onderzoekbare zone was 3395m² groot. Hiervan werd 380m² (11,2%) onderzocht door middel van proefsleuven, en 54m² (1,6%) door middel van kijkvensters. De vooropgestelde dekkingsgraad van 12,5% zoals opgenomen in de Code van Goede Praktijk (te verdelen over 10% sleuven en 2,5% dwarssleuven/volgsleuven/kijkvensters) werd hiermee ruim behaald (12,8%) en bovendien kon een goede inschatting in het archeologisch potentieel gemaakt worden.

Het onderzoek werd uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk. Aangezien alle inmetingen gebeurden met een GPS-aangestuurd systeem met precisie van 1cm werd voorafgaand het veldwerk geen hoofdmeetsysteem aangelegd. Elke proefsleuf en elk kijkvenster werd beschouwd als een individuele werkput. Aangezien er geen aanwijzingen waren dat er bij het aanleggen van de werkputten in de lagen die het archeologische niveau afdekken resten van een archeologische site aanwezig waren waarvoor metalen vondsten relevante informatie opleveren, werden deze lagen niet onderzocht met een metaaldetector. De aangelegde vlakken en de storten van sleuven werden wel onderzocht met een metaaldetector van het type XP Deus, dit leverde met uitzondering van een koperen knoop, geen relevante archeologische vondsten op. Het archeologisch vlak werd opgeschoond. In het westelijke deel werden een tiental archeologische sporen aangetroffen. Alle sleuven en profielen kregen een uniek nummer, werden beschreven en geregistreerd via foto's en opmetingen. De foto's werden genomen met een camera van het merk Canon PC1304. Er werden enkele vondsten aangetroffen in de sporen die ingezameld werden en voorzien van een vondstenkaartje. Er werden geen stalen genomen, gezien een verder archeologisch onderzoek geadviseerd wordt. Relevante delen van de putwandprofielen werden opgeschoond en geregistreerd

als referentieprofiel. In totaal werden zes profielen geplaatst, verspreid over het volledige terrein, om de bodemopbouw over het volledige terrein te kunnen bepalen.

De proefsleuven werden aangelegd op één niveau (C-horizont) in het westelijke deel en op twee niveaus in het oostelijke deel aangezien hier over een deel van het terrein een oude bewaarde A(h)-horizont bewaard is gebleven.

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

Het proefsleuvenonderzoek werd uitgevoerd op woensdag 7 en donderdag 8 februari 2018 in droge omstandigheden. Het kraanwerk werd uitgevoerd door BEKAERT-grondwerken. Erkend archeoloog Maarten Bracke trad op als veldwerkleider en assistent-aardkundige, Bert Acke en Bart Bot als assistent-archeologen. Een landmeter van MEET-het stond in voor het opmeten van de sleuven, profielen en hoogtes, deze gegevens werden nadien verwerkt tot bruikbaar kaartmateriaal door assistent-archeoloog Kris Van Quaethem.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

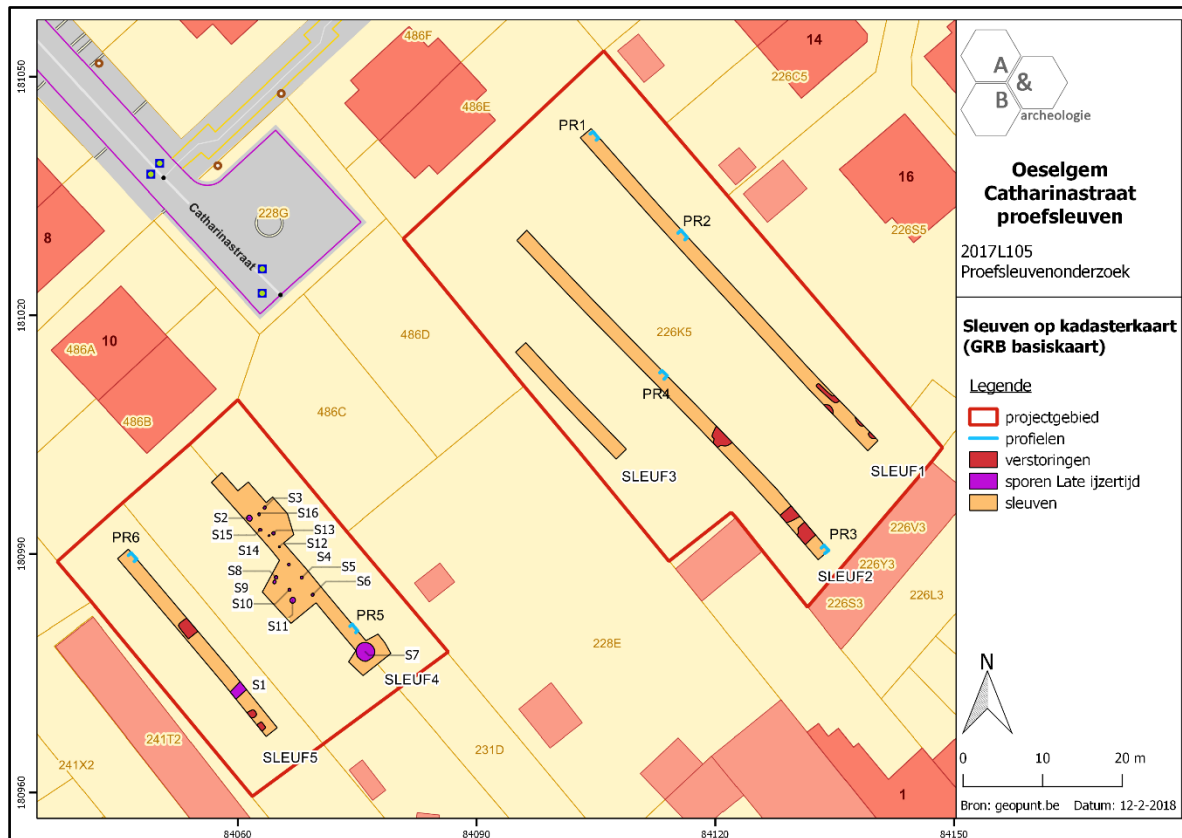
1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

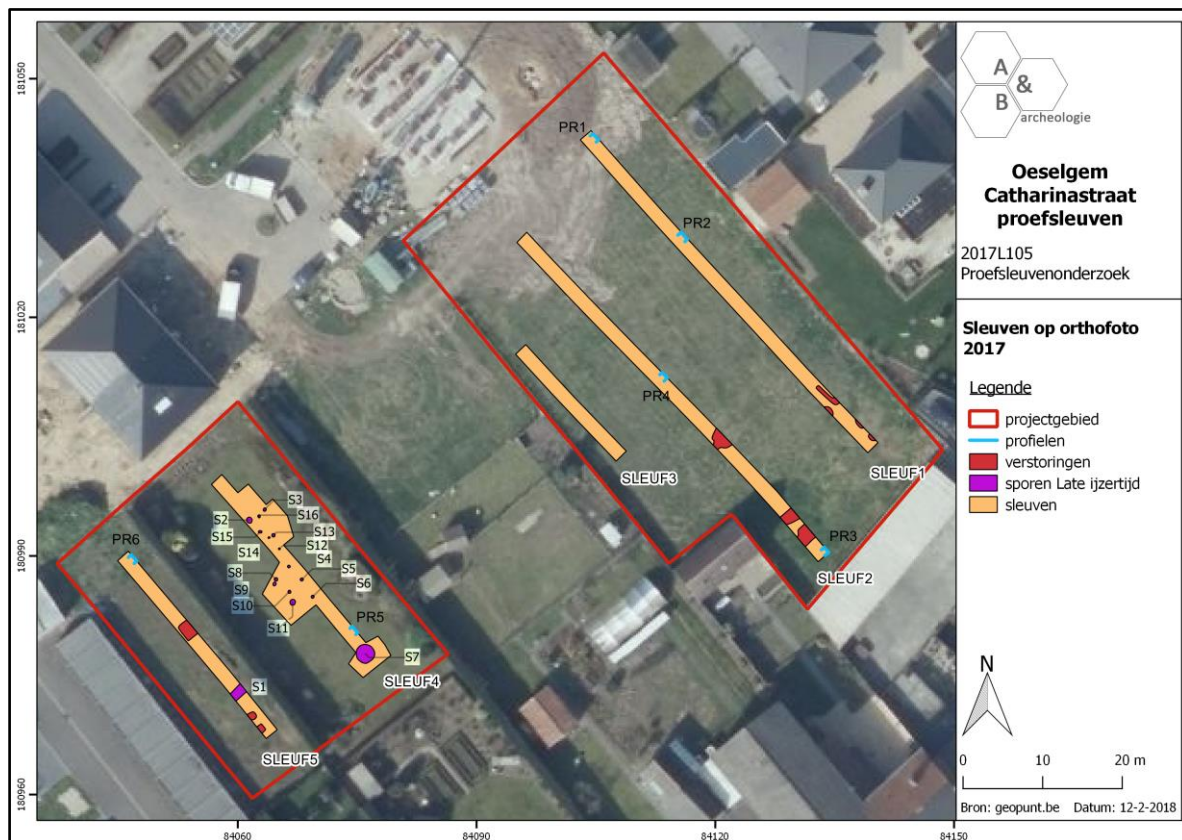
1.3.5. Selectie bronnen

De bekrachtigde archeologienota² van deze site werd als voornaamste bron aangewend.

² <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/720>

Figuur 5 Sleuven- en sporenplan geprojecteerd op de kadasterkaart (bron: geopunt.be).

Figuur 6 Projectie van de sleuven op de orthofoto van 2016 (bron: geopunt.be).

Figuur 7 Overzichtsfoto van de aanleg van sleuf 5 in het westelijke deel.

Figuur 8 Opschaven van de greppel S1 in sleuf 5.

Figuur 9 Controleboring in de waterkuil S7 (Sleuf 4).

Figuur 10 Metaaldetectie van de zandbergjes.

2. Assessment

2.1. Aardkundige opbouw

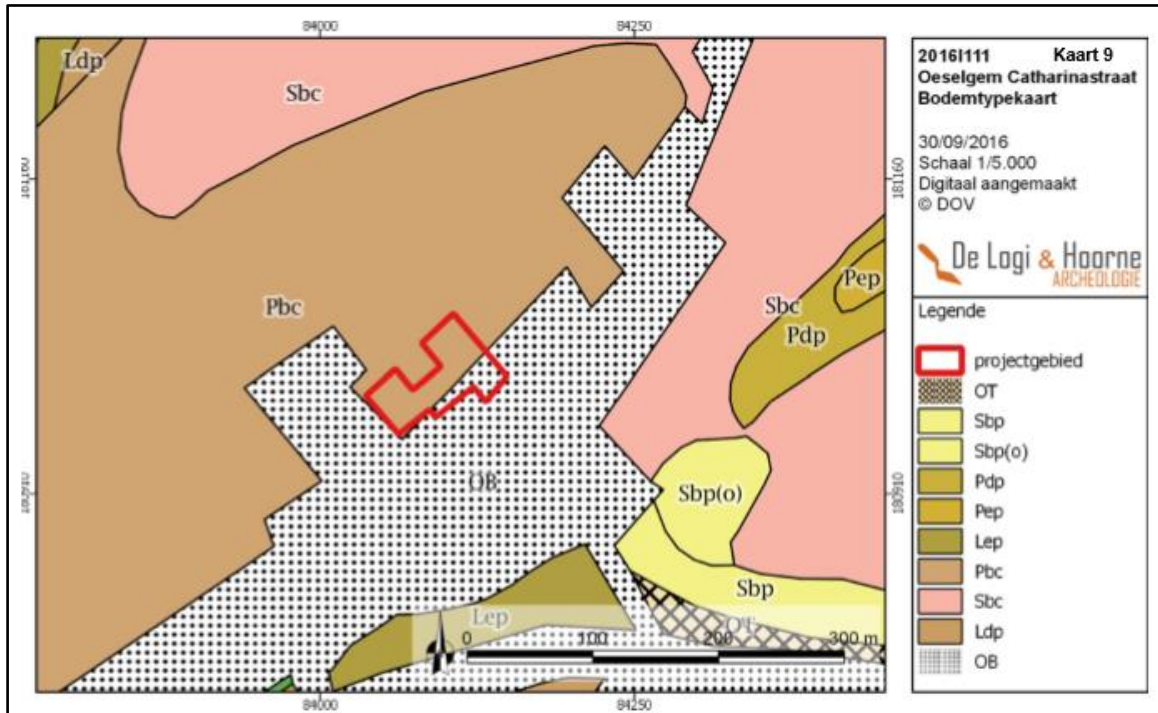
De aardkundige opbouw van het projectgebied werd op het terrein vastgesteld door het aanleggen van zes bodemprofielen: twee in sleuf 1 (noordoosten en oosten), twee in sleuf 2 (zuidoosten en centraal), één in sleuf 4 (zuidwesten) en één in sleuf 5 (noordwesten).

De profielen volgen mee de topografische en bodemkundige gegevens van het terrein en liggen voldoende gespreid over het volledige terrein. Op de bodemkaart staat de zuidoostelijkste zone van het projectgebied gekarteerd als bebouwde zone (OB). Het overige deel is gekarteerd als een droge licht zandleembodem met een sterk gevlekte en verbrokkelde textuur B-horizont (Pbc).

De bodemopbouw in het onderzoeksgebied kan algemeen als volgt beschreven worden: de vastgestelde horizontsequentie was algemeen A(p)1–A(p)2–C in het westelijke deel, het noorden en zuiden. Centraal in het oostelijke deel kon onder de A(p)2-horizont nog een oude A(h)-horizont vastgesteld worden. Meteen daaronder werd de bleke witgrijze C-horizont vastgesteld.

In alle profielen werd een matig droge tot droge ploeglaag of A(p)-horizont vastgesteld die gemiddeld 30cm dik is. Onder de A(p)1 bevindt zich een tweede ploeglaag niveau of A(p)2. Dit niveau kenmerkt zich als met een donkerbruine kleur met baksteenspikkels. De dikte bedraagt ca. 30cm. Onder de A(p)2-horizont bevindt zich de C-horizont. Deze kenmerkt zich met een geligbruine tot lichtgrijze kleur met een lichte zandige leemtextuur. De gemiddelde diepte bedraagt ca. 55 tot 70cm onder het huidige maaiveldniveau. Centraal in het oostelijke deel kon nog een humeuze A(h)-horizont onderscheiden worden onder de A(p)2-horizont. Deze bodemopbouw kon vastgesteld worden ter hoogte van profiel 2 in sleuf 1 en profiel 4 in sleuf 2. De humeuze A(h)-horizont is 15 tot 30cm dik bewaard. Bij de aanleg van de sleuven 1 tot 3 werd telkens gewerkt in twee niveaus, ter controle van aanwezigheid van sporen, waarbij stelselmatig verdiept werd. Vondstmateriaal uit de A(h)-horizont bestaat uit handgevormd aardewerk uit de late ijzertijd, grondsporen werden echter in het oostelijke deel niet teruggevonden. Hoewel er geen aanwijzingen waren voor een steentijdsite, door het ontbreken aan silexartefacten, werden toch ter controle een achttal grondstalen genomen van de A(h)-horizont uit de profielwand verspreidt over de zone waarin de A(h)-horizont voorkomt. De grondstalen, ca. 10l/staal, werden uitgezeefd over een maaswijdte van 1mm. In het residu konden geen silexartefacten of andere relevante eco- en artefacten onderscheiden worden. De oude humeuze A(h)-horizont kent zijn oorsprong en gebruik in de ijzertijd op basis van het aangetroffen handgevormde aardewerk tijdens de aanleg van de sleuven.

De waarnemingen op het terrein tonen aan dat het plangebied ingedeeld kan worden in twee zones. Het overgrote deel bestaat uit twee ploeglaagniveaus gevolgd door de lichte zandlemige C-horizont. Het centrale oostelijke deel kenmerkt zich door een lokaal bewaarde A(h)-horizont die zijn oorsprong en gebruik kent in de ijzertijd. Vermoedelijk was dit deel lager gelegen en is daardoor later niet verploegd geworden.

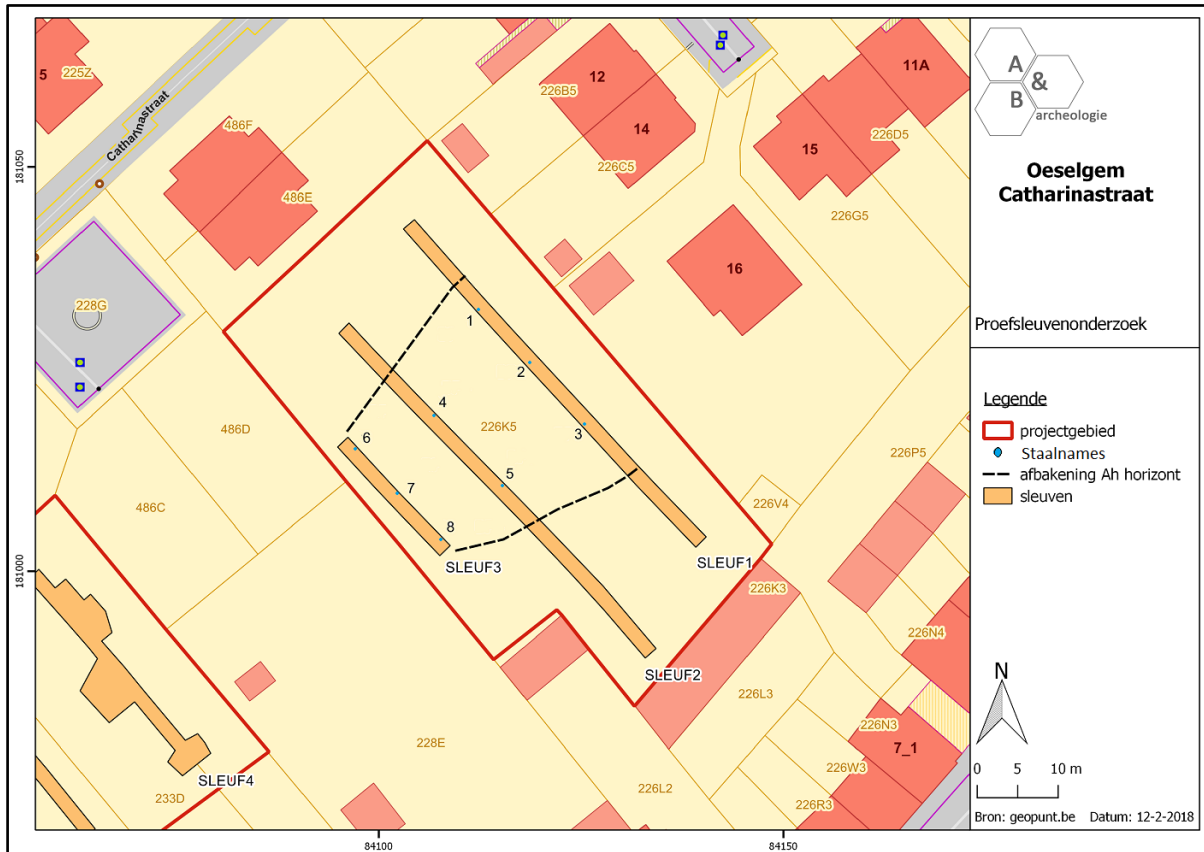
Figuur 11 Uitsnede uit de bodemkaart (Figuur overgenomen van de bureaustudie; bron: DOV).

Figuur 12 Zicht op de bodemopbouw in sleuf 2 profiel 4 (centraal in het oostelijke deel) met onderin de goed bewaarde humeuze A(h)-horizont.

Figuur 13 Zicht op profiel 6 in sleuf 5 in het westelijke deel.

Figuur 14 Zicht op het gebied waar de oude A(h)-horizont nog bewaard is en aanduiding van de locaties waar grondstalen werden genomen in de profielwand van deze laag.

Figuur 15 Zicht op het residu uit een staalname van de oude humeuze A(h)-horizont (locatie 2 – centraal sleuf 1).

2.2. Assessment sporen

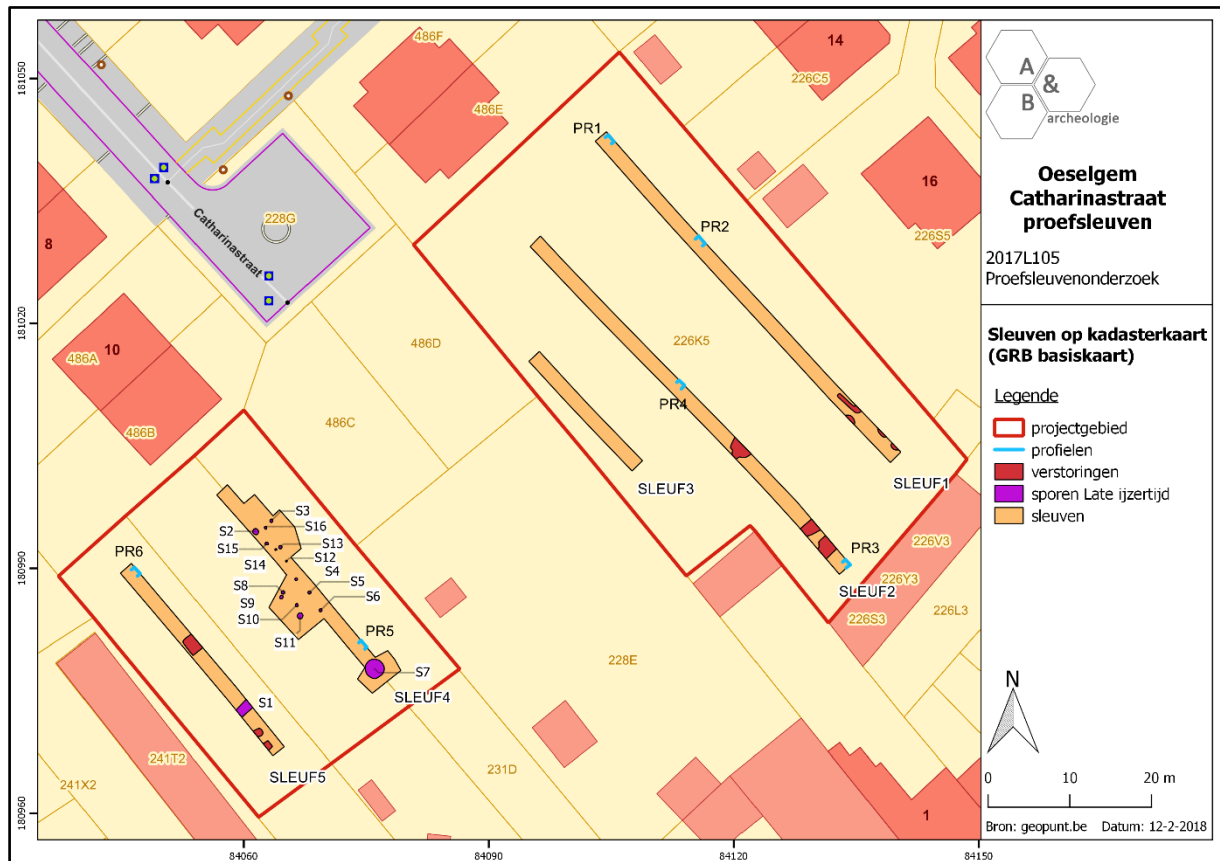
Bij het proefsleuvenonderzoek werden 16 spoornummers uitgedeeld, die toebehoren aan paalkuilen, een greppel en een waterkuil. De sporen situeren zich in het westelijke deel van het plangebied. De oostelijke helft bevatte met uitzondering van een recente verstoring geen sporen.

De paalkuilen werden aangetroffen in sleuf 4. In de sleuf en aanvullende kijkvensters werden minstens 14 paalkuilen (S2 tem S6 en S8 tem S16) teruggevonden. In de palenzettingen kan minstens één vierpalige spieker herkend worden. De sporen kenmerken zich door een grijsbruine vulling. De paalkuilen variëren in diameter tussen 20 en 45cm. Paalkuil S3 werd ter controle gecoupeerd. In doorsnede vertoont deze een U-vormig profiel met een maximale diepte van ca. 40cm. In de vulling kunnen houtskoolspikkels en -brokjes onderscheiden worden. Vondstmateriaal uit de paalkuilen bestaat uit handgevormd aardewerk en kan gedateerd worden in de late ijzertijd.

Aansluitend bij de palencluster werd een waterkuil S7 aangesneden met een diameter van ca. 175cm. In de donkergrijsbruine vulling is houtskool aanwezig. Een boring in de kern van de waterkuil geeft een diepte van minstens 70cm aan. Grondwater werd niet vastgesteld in de boring. Bij het opschaven van de waterkuil konden enkele handgevormde scherven teruggevonden worden waaronder een randfragment met vingerindrukken aan de binnenzijde van de rand en vingerindrukken op de schouder. Dit randfragment kan op basis van het type en de versieringsmethode gedateerd worden in de late ijzertijd.

In sleuf 5 werd een greppel S1 aangesneden. De greppel heeft een NO-ZW verloop maar werd niet geattesteerd in sleuf 4 waardoor deze wellicht naar het noorden of zuiden afdraait. De greppel is komvormig in doorsnede en heeft een maximale diepte van ca. 30cm onder het archeologisch vlak. Vondstmateriaal is afwezig maar de vulling doet een oudere oorsprong vermoeden. Mogelijk kan deze in verband gebracht worden met sporencluster en waterkuil in sleuf 4.

De sporen tonen duidelijk bewoning aan in het westelijke deel van het plangebied. De sporen bestaan uit paalkuilen van bijgebouwen, maar hoofdgebouwen kunnen ook verwacht worden. Daarnaast is een waterkuil aanwezig. Dergelijke structuren worden in de directe omgeving van bewoning aangetroffen. Een greppel wijst op een mogelijk erfindeling of perceelsafbakening. Gezien het aangetroffen aardewerk kan de site voorlopig in de late ijzertijd gedateerd worden.

Figuur 16 Allesporenkaart geprojecteerd op het huidige kadaster (bron: geopunt.be).

Figuur 17 Grepel S1 in sleuf 5.

Figuur 18 Doorsnede van de greppel S1 in sleuf 5.

Figuur 19 Waterkuil S7 (sleuf 4).

Figuur 20 Boorsequentie van de waterkuil S7.

Figuur 21 Sporencluster en spieker in sleuf 4.

Figuur 22 Houtskoolrijke paalkuil S4 (sleuf 4).

Figuur 23 Zware paalkuil S11 (sleuf 4).

Figuur 24 Coupe op paalkuil S3 (sleuf 4).

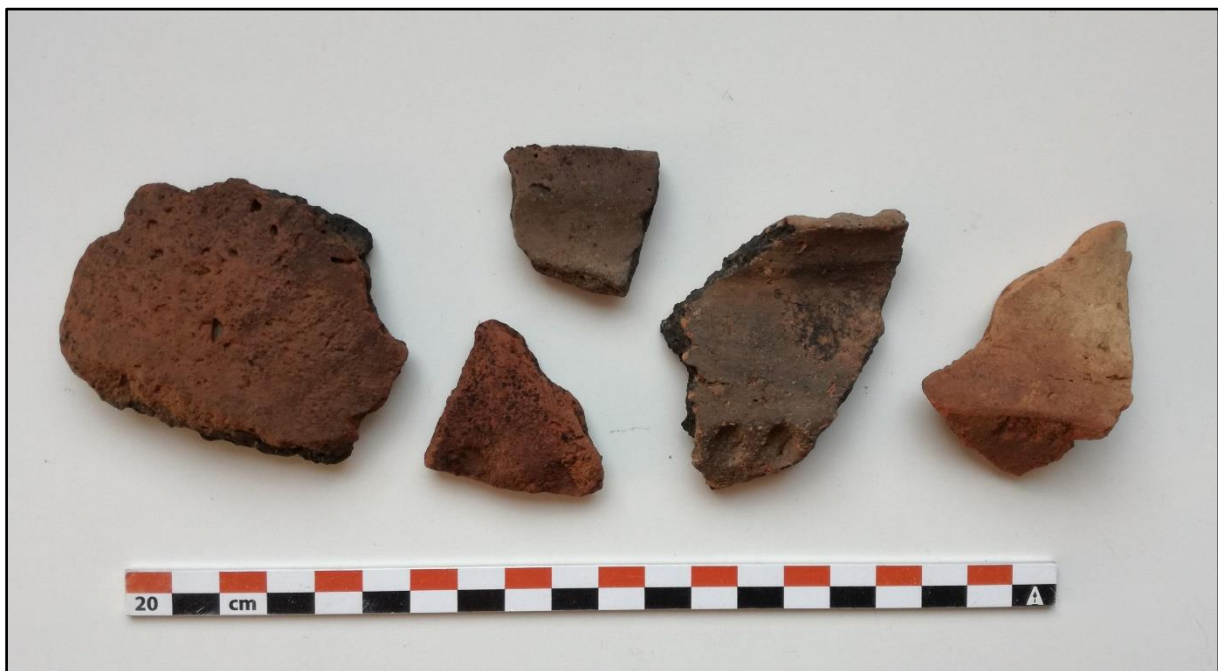
2.3. Assessment vondsten

Tijdens het veldwerk werden zeven inventarisnummers uitgedeeld aan vondstmateriaal dat aangetroffen werd in de grondsporen of tijdens het metaaldetectie-onderzoek.

Vier inventarisnummers (inv 1 tem 4) werden uitgedeeld aan vondstmateriaal uit grondsporen (S4, S6, S7 en S9) en twee inventarisnummers aan vondstmateriaal in de oude A(h)-horizont tijdens de aanleg van de sleuven 1 en 2 (inv 5 en 6). In alle gevallen gaat het om handgevormd aardewerk dat een besmeten of gegladde wandafwerking kent. De scherven vertonen duidelijke gebruikssporen. Het baksel vertoont fijne inclusies. De scherven zijn zowel dik- als dunwandig. Versiering komt voor in de vorm van vingernagelindrukken aan de binnenzijde van de rand en vingerindrukken ter hoogte van de schouder. Op basis van het baksel en de versieringstechniek kan een datering in de late ijzertijd vooropgesteld worden. In totaal werden 31 scherven teruggevonden met een totaalgewicht van 394g.

Op de zandbergjes werd met de metaaldetector een koperen lensvormige knoop teruggevonden (inv. 7). De knoop kan in de post middeleeuwen of Nieuwe Tijd gedateerd worden.

De vondstenlijst kan geraadpleegd worden in bijlage.

Figuur 25 Zicht op het aangetroffen vondstmateriaal in de waterkuil S7 (inventarisnummer 2).

Figuur 26 Detail van de versiering en het baksel van een randfragment met vingernagelindrukken aan de binnenzijde van de rand en vingertopindrukken op de schouder (inv. 2).

Figuur 27 Handgevormd aardewerk uit paalkuil S4 (inv. 1).

Figuur 28 Handgevormd aardewerk aangetroffen in de oude A(h)-horizont in sleuf 2 (inv. 6).

2.4. Assessment stalen

Tijdens het vooronderzoek werden 8 grondstalen van telkens 10l/staal genomen. Deze grondstalen werden genomen van de oude A(h)-horizont in de sleuven 1, 2 en 3. De stalen werden uitgezeefd op een maaswijdte van 1mm. Het residu werd gedroogd en getrieerd maar leverde geen eco- of artefacten op en werd daarom niet bijgehouden. Er werden met zekerheid geen aanwijzingen gevonden van een *in situ* steentijdsite. Wel kan op basis van het vondstmateriaal en de genomen grondstalen gesteld worden dat de A(h)-horizont uit de metaaltijden dateert. Andere stalen werden niet genomen aangezien een verder archeologisch onderzoek geadviseerd wordt.

2.5. Assessment conservatie

Niet van toepassing, er werden geen vondsten aangetroffen die zich leenden tot een verdere conservatie.

2.6. Datering, interpretatie en confrontatie met voorgaande onderzoeksfases

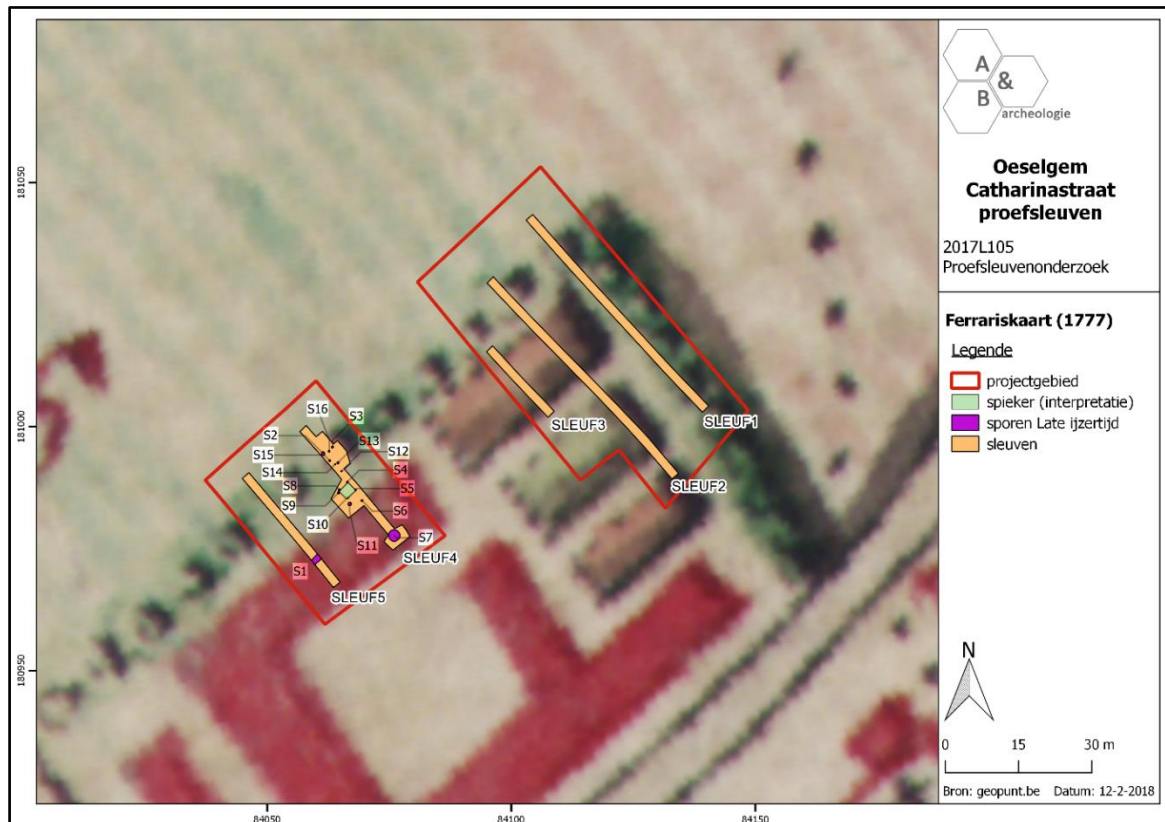
Het archeologisch vooronderzoek bracht een goed beeld op het archeologisch potentieel van het plangebied. Er kan duidelijk een tweedeling van het terrein gebeuren waarbij in het oostelijke deel geen grondsporen werden aangetroffen. Hier kon wel nog een goed bewaarde oude A(h)-horizont geattesteerd worden waarin handgevormd aardewerk uit de late ijzertijd werd teruggevonden. De oude A(h)-horizont situeert zich wellicht in een lokale depressie en is daardoor bewaard gebleven en niet verploegd tijdens de latere landbouwwerkzaamheden. Het westelijke deel bevat diverse sporen, waaronder een greppel, een waterkuil en diverse paalkuilen. In de palenzettingen kan minstens één spieker onderscheiden worden. Enkele grotere paalkuilen wijzen mogelijk op een hoofdgebouw. In de grondsporen werd vrij veel handgevormd aardewerk teruggevonden waaronder een randscherf met vingernagelindrukken aan de binnenzijde van de rand en vingertopindrukken op de schouder.

Het archeologische kader geeft aan dat het gebied en de directe omgeving nog ongekend is, met uitzondering van de Sint-Martinuskerk op een 150-tal m ten zuidoosten van het plangebied. Deze kerk kent haar oorsprong in de late middeleeuwen. Bij een archeologisch onderzoek in de kerk werden zelfs muren in Doornikse kalksteen teruggevonden die ouder zijn dan de 13de eeuw³. Verder werd geen archeologisch onderzoek uitgevoerd in Oeselgem.

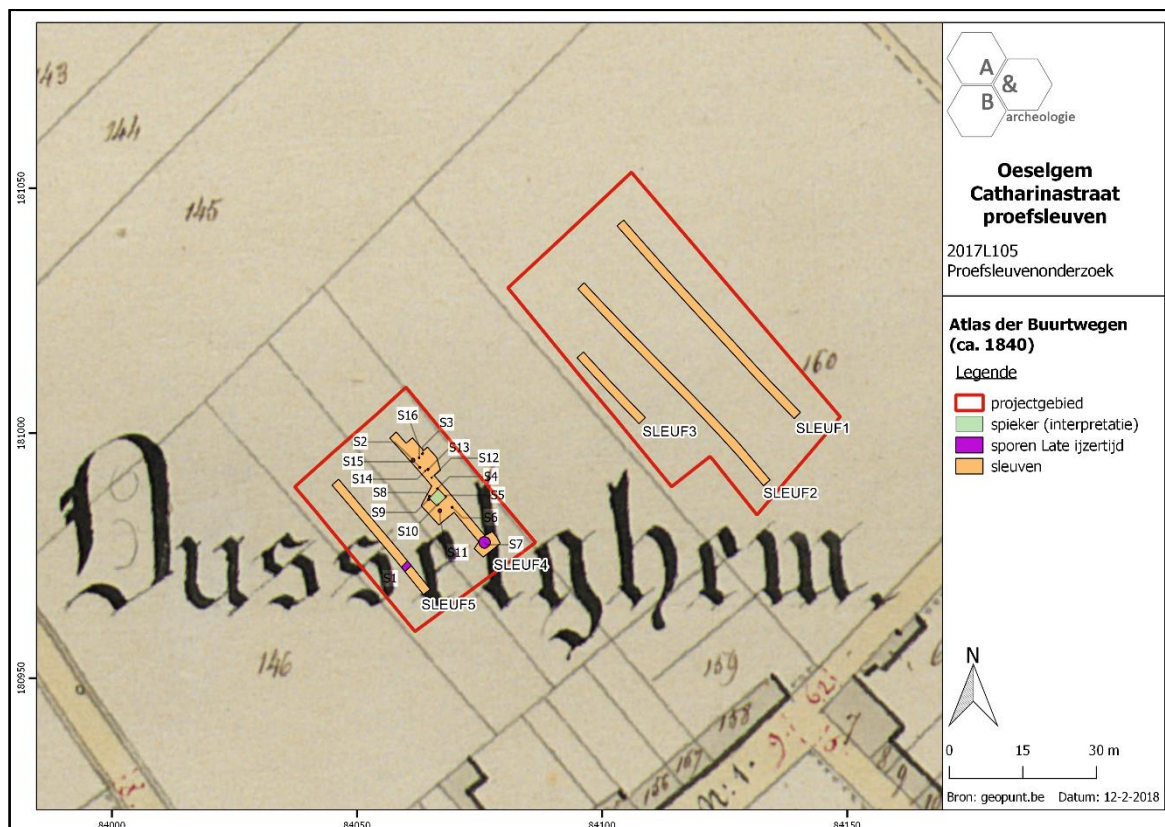
Het historisch kader gaf aan dat het plangebied deel uitmaakte van een grote vierkantshoeve met binnenkoer en bijbehorende tuinen uit de 18de eeuw. Tijdens het vooronderzoek werden hier geen sporen of vondsten teruggevonden die hiertoe behoren. Wellicht situeert dit gebouw zich meer naar het zuiden.

Het vooronderzoek geeft duidelijk het archeologisch potentieel aan van het plangebied en de omgeving. Gezien de aangetroffen sporen en vondsten is een nederzetting met sporen van bewoning te verwachten te dateren in de late ijzertijd in het westelijke deel van het plangebied. Op basis van deze gegevens wordt een verder onderzoek geadviseerd in het westelijke deel van het plangebied.

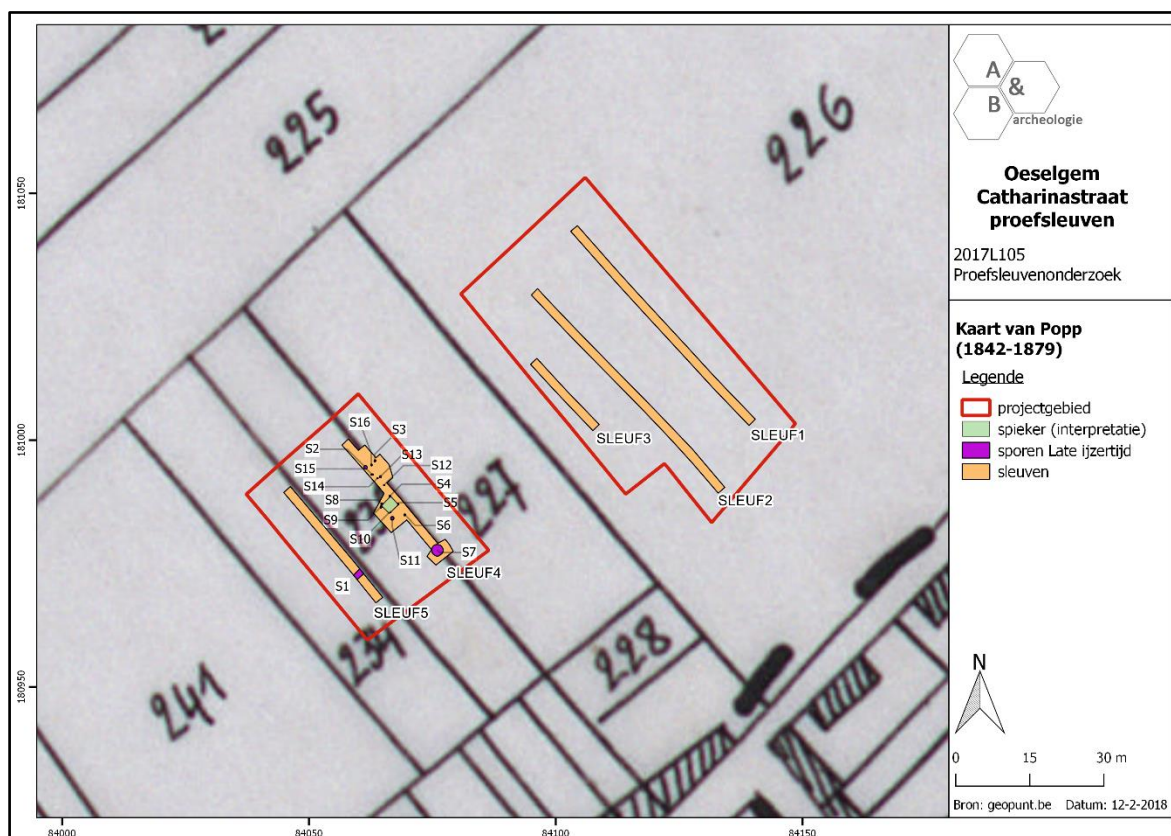
³ <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/720>

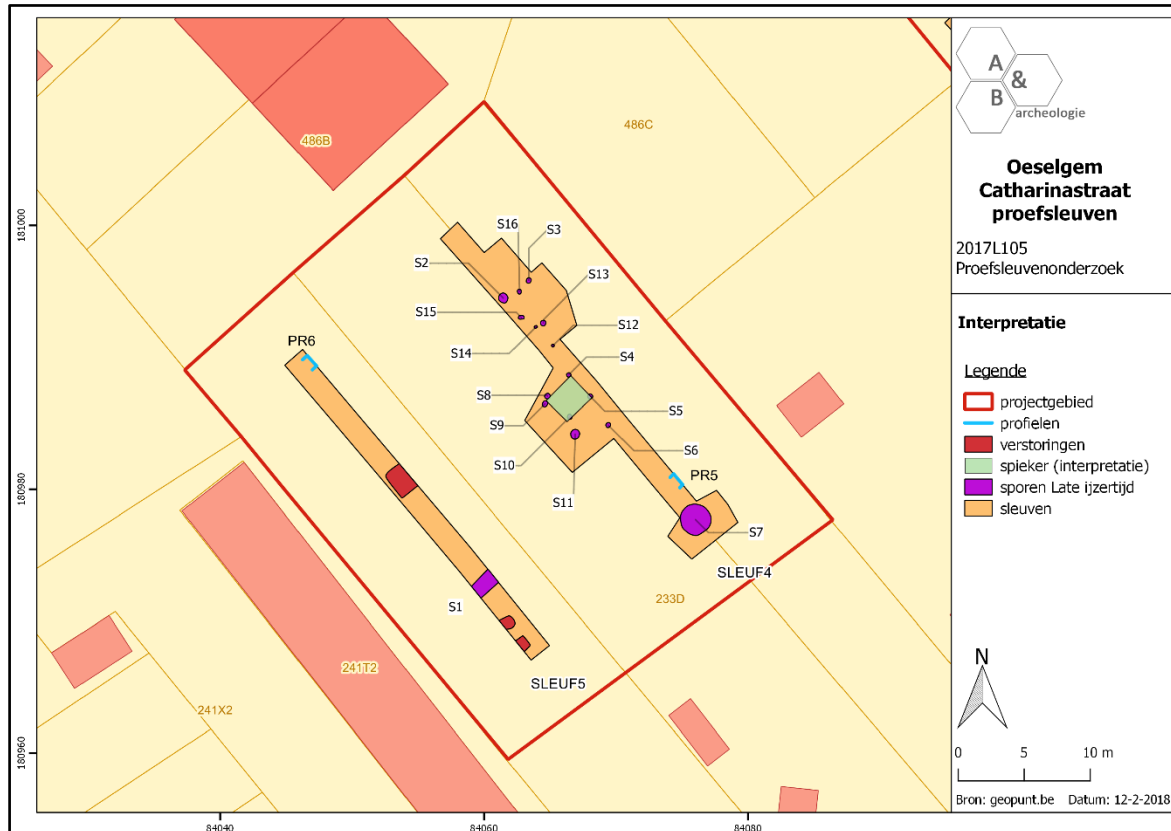
Figuur 29 Projectie van het sleuvenplan op de Ferrariskaart, wellicht is sprake van een kleine verschuiving naar het noorden toe, aangezien geen muurresten werden teruggevonden (bron: geopunt.be).

Figuur 30 Projectie van de sleuven en sporen op de Atlas Der Buurtwegen (bron: geopunt.be).

Figuur 31 Projectie van de sleuven en sporen op de kaart van Popp (bron: geopunt.be).

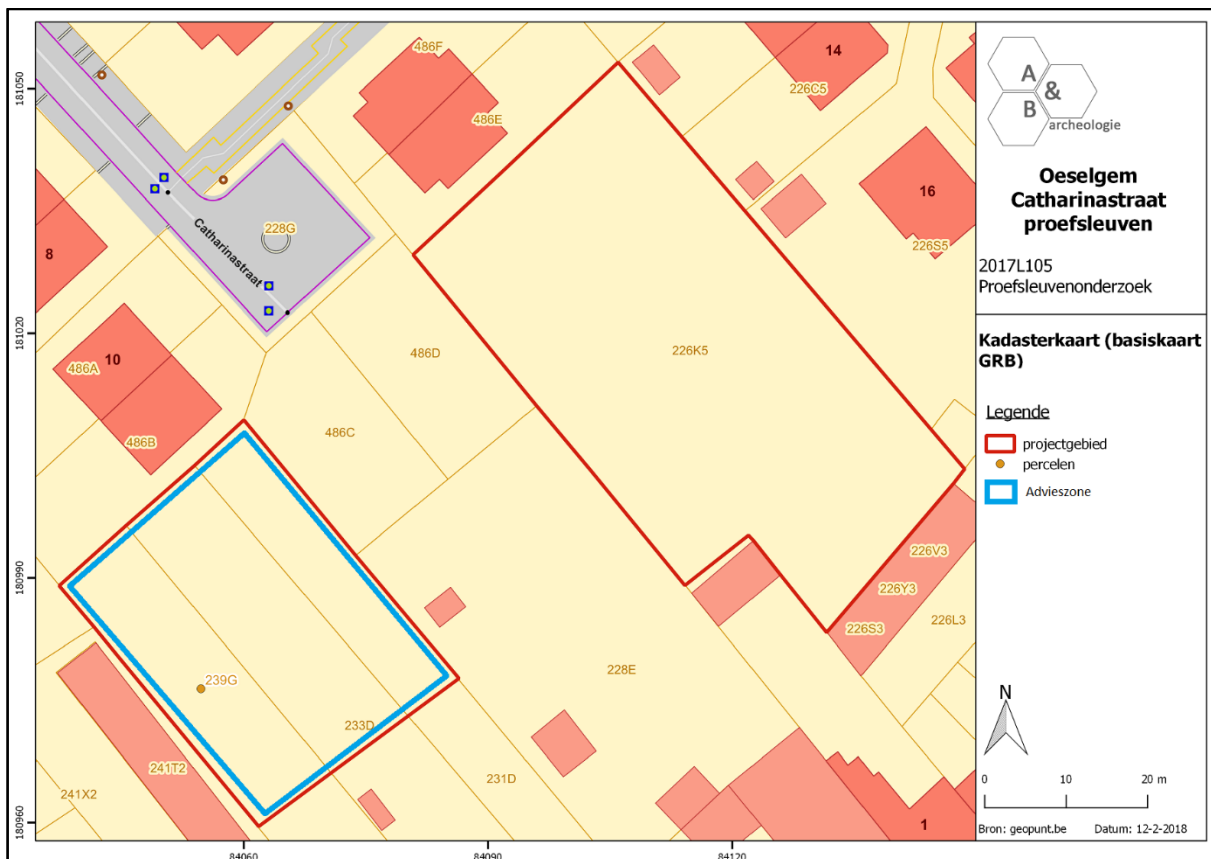
Figuur 32 Detailplan van de westelijke zone met de aangetroffen sporen.

2.7. Synthese

2.7.1. Archeologisch verwachtingspatroon

De gegevens opgesteld in de bureaustudie toonden aan dat het projectgebied een zekere archeologische verwachting had gezien de ligging in de dorpskern van Oeselgem. Het vooronderzoek wees uit dat een site aanwezig is uit de late ijzertijd in de westelijke helft van het plangebied. Er werden diverse paalkuilen aangetroffen waaronder enkele paalkuilen die toebehoren aan een vierpalige spieker. Naast de bewoningssporen werd een greppel aangesneden met een NO-ZW oriëntatie. Deze werd niet in de andere sleuf aangesneden waar deze verwacht werd, maar zal wellicht tussen beide sleuven in afdraaien. Als laatste werd in het zuidoosten nog een waterkuil aangesneden. Al deze spoorgroepen samen wijzen op een bewoningssite. Het teruggevonden handgevormde aardewerk dateert deze in de late ijzertijd.

Op basis van de resultaten is een verder onderzoek noodzakelijk in het westelijke deel van het terrein, met een oppervlakte van ca. 1200m². In het verder onderzoek kunnen bewoningssporen verwacht worden alsook waterhoudende structuren de waterkuil. Verder onderzoek zal bovendien meer inzichten verschaffen in de fasering en indeling van het erf. Mogelijk kunnen nog artisanale sporen en/of vondsten aangetroffen worden. Bovendien is het niet uitgesloten dat ook sporen van begravingen aanwezig zijn.

Figuur 33 Advieszone voor verder onderzoek (bron: geopunt.be).

2.7.2. Beantwoording onderzoeksvragen

- Wat is de bodemopbouw en wat zijn eventuele bodemvormende factoren?

De bodemopbouw kent een tweeledige indeling binnen het plangebied. In het westelijke deel is een normale bodemopbouw aanwezig waarbij twee ploeglaagniveaus op de C-horizont rusten. In het oostelijke deel is centraal nog onder de ploeglaagniveaus een oude A(h)-horizont aanwezig. Vermoedelijk was hier oorspronkelijk een kleine depressie, waardoor de originele bodem nog bewaard is gebleven.

- Wat zijn de lokale variaties binnen de bodemgenese?

In het oostelijke centrale deel kon een lokale depressie waargenomen worden waarin de originele oude A(h)-horizont bewaard is gebleven.

- Wat is de impact van bodemvormende factoren of processen op het bewaringspotentieel en de bewaringstoestand van het archeologisch erfgoed?

Door de aanwezigheid van twee ploeglaagniveaus zijn de archeologische sporen goed bewaard gebleven.

- Zijn er in de proefsleuven relevante archeologische sporen of (steentijd)artefacten aanwezig?

In de proefsleuven werden in het westelijke deel van het plangebied diverse grondsporen aangetroffen uit de late ijzertijd. Vondsten die wijzen op een steentijdartefacten site werden niet geattesteerd.

Indien er relevante archeologische relictten aanwezig zijn:

- Wat is de aard van de grondsporen (natuurlijke en/of antropogeen)?

De grondsporen zijn van een antropogene aard en kunnen onderverdeeld worden in paalkuilen, een greppel en een waterkuil.

- Wat is de bewaringstoestand van deze sporen?

De bewaringstoestand van de sporen is goed te noemen.

- Welke relevante archeologische structuren of vondstconcentraties zijn aanwezig?

In het westelijke deel van het plangebied werd een sporencluster aangesneden die duidelijk wijst op bewoning in de late ijzertijd.

- Wat is hun verspreiding?

De sporen concentreren zich in het westelijke deel van het plangebied. In het oostelijke deel, op een 50-tal meter ten oosten, werden geen grondsporen aangetroffen. De noordelijke, westelijke en zuidelijke grens van de nederzetting werd niet vastgesteld.

- Wat is de densiteit?

In het westelijke deel werd een vrij dense zone aan paalkuilen geattesteerd. De sporen wijzen op diverse bijgebouwen en mogelijk ook hoofdgebouwen.

- Wat is de datering van de sporen op basis van het vondstmateriaal, de oversnijdingen en/of opvulling van de sporen en de daarmee gepaarde fasering?

Voorlopig kan gesproken worden van een erf uit de late ijzertijd. Onderlinge faseringen of oversnijdingen werden niet vastgesteld. Het vondstenensemble toont een homogene groep aan.

- in welke sporen of bodemhorizonten zijn er steentijdartefacten aanwezig (in situ of secundair materiaal)?

Niet van toepassing.

- Kan er een ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) gemaakt worden van de zones met archeologische sporen of steentijdartefacten?

De archeologische sporen situeren zich in het westelijke deel van het plangebied. De volledige zone van ca. 1200m² dient hier verder onderzocht te worden. Steentijdartefacten werden niet vastgesteld.

- Wat is het type vindplaats (bewoning, artisanaal, funerair, religieus, ...) op basis van de aard van de contexten en/of het vondstmateriaal?

Er kan duidelijk gesproken worden van een bewoningssite bestaande uit hoofd- en bijgebouwen en waterhoudende structuren. Mogelijk kunnen ook artisanale of funeraire sporen verwacht worden.

- Wat is de impact van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?

De geplande werken hebben een nefaste impact op het archeologisch bodemarchief.

- Is er mogelijkheid tot behoud in situ en zijn er eventuele maatregelen nodig om aan het behoudsprincipe te voldoen?

Er is geen mogelijkheid tot een behoud in situ.

- Indien behoud in situ van het archeologisch erfgoed onmogelijk of onwenselijk is in het kader van de geplande bodemingrepen: kan een afbakening gemaakt worden van bepaalde delen van het terrein die voorafgaand aan de werkzaamheden moeten onderzocht worden?

De advieszone voor verder onderzoek situeert zich over het westelijke deel van het plangebied met een oppervlakte van ca. 1200m².

- Welke site-specifieke vragen moeten bij een eventueel vervolgonderzoek door middel van een opgraving, beantwoord worden?

Wat is de fasering en datering van de site? Wat is de omvang van de site? Kunnen perceel- of erfgrenzen of andere begrenzings waargenomen worden? Welke gebouwen komen voor en hoe zijn deze opgebouwd? Lenen bepaalde structuren zich voor een verder natuurwetenschappelijk

onderzoek? Wat kan het vondstensemble ons vertellen over de welstand van de bewoner? Welk vondstmateriaal komt voor (type, baksel, datering, ...)?

- Zijn er structuren/sporen met bijzondere aandacht verdienen bij eventueel vervolgonderzoek?

De waterkuil kan zich mogelijk lenen voor verder natuurwetenschappelijk onderzoek in de vorm van macrobotanisch en pollenonderzoek. Ook kunnen enkele houtskoolrijke paalkuilen gebruikt worden voor C14-dateringen.

- Welk kennispotentieel heeft de archeologische site op regionaal niveau en in breder perspectief?

Voor de regio Oeselgem betreft het de oudste archeologische nederzettingssite die ooit vastgesteld werd. Het vooronderzoek en de verdere opgraving zullen voor de regio een grote aanvullende kenniswinst opleveren, zowel op regionaal als in een breder perspectief. Mogelijk kan de oude bewoningskern van Oeselgem hier gezocht worden.

- Kan er een inschatting gemaakt worden van de noodzaak en vermoedelijke hoeveelheden van natuurwetenschappelijk onderzoek bij verder vervolgonderzoek?

Er kan een zekere inschatting gemaakt worden. Dit wordt verder besproken in het programma van maatregelen.

- Kan er een inschatting gemaakt worden over budget, tijdsduur, personeelsbezetting, personeelskwalificaties en gespecialiseerde begeleiding bij een vervolgonderzoek?

Er kan een zekere inschatting gemaakt worden. Dit wordt verder besproken in het programma van maatregelen.

3. Samenvatting

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een verkavelingsvergunning te Oeselgem (Dentergem) Catharinastraat, waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota⁴ bestond enkel uit een bureauonderzoek, in het programma van maatregelen was opgenomen dat een proefsleuvenonderzoek en indien een steentijdsite aanwezig was waarderende archeologische boringen uitgevoerd te worden in een uitgesteld traject. In deze nota, opgemaakt onder supervisie van een erkend archeoloog, worden de resultaten van dit proefsleuvenonderzoek beschreven.

De onderzoekbare zone was 3395m² groot. Hiervan werd 380m² (11,2%) onderzocht door middel van proefsleuven, en 54m² (1,6%) door middel van kijkvensters. De vooropgestelde dekkingsgraad van 12,5% zoals opgenomen in de Code van Goede Praktijk (te verdelen over 10% sleuven en 2,5% dwarssleuven/volgsleuven/kijkvensters) werd hiermee ruim behaald (12,8%) en bovendien kon een goede inschatting in het archeologisch potentieel gemaakt worden.

De gegevens opgesteld in de bureaustudie toonden aan dat het projectgebied een zekere archeologische verwachting had gezien de ligging in de dorpskern van Oeselgem. Het vooronderzoek wees uit dat een site aanwezig is uit de late ijzertijd in de westelijke helft van het plangebied. Er werden diverse paalkuilen aangetroffen waaronder enkele paalkuilen die toebehoren aan een vierpalige spieker. Naast de bewoningssporen werd een greppel aangesneden met een NO-ZW oriëntatie. Deze werd niet in de andere sleuf aangesneden waar deze verwacht werd, maar zal wellicht tussen beide sleuven in afdraaien. Als laatste werd in het zuidoosten nog een waterkuil aangesneden. Al deze spoorgroepen samen wijzen op een bewoningssite. Het teruggevonden handgevormde aardewerk dateert deze in de late ijzertijd.

Op basis van de resultaten is een verder onderzoek noodzakelijk in het westelijke deel van het terrein, met een oppervlakte van ca. 1200m². In het verder onderzoek kunnen bewoningssporen verwacht worden alsook waterhoudende structuren de waterkuil. Verder onderzoek zal bovendien meer inzichten verschaffen in de fasering en indeling van het erf. Mogelijk kunnen nog artisanale sporen en/of vondsten aangetroffen worden. Bovendien is het niet uitgesloten dat ook sporen van begravingen aanwezig zijn. De sporen vormen bovendien de oudste nederzettingssporen die aangetroffen werden in Oeselgem. Het verder onderzoek zal bijgevolg een grote kenniswinst opleveren voor de dorpskern.

⁴ <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/720>

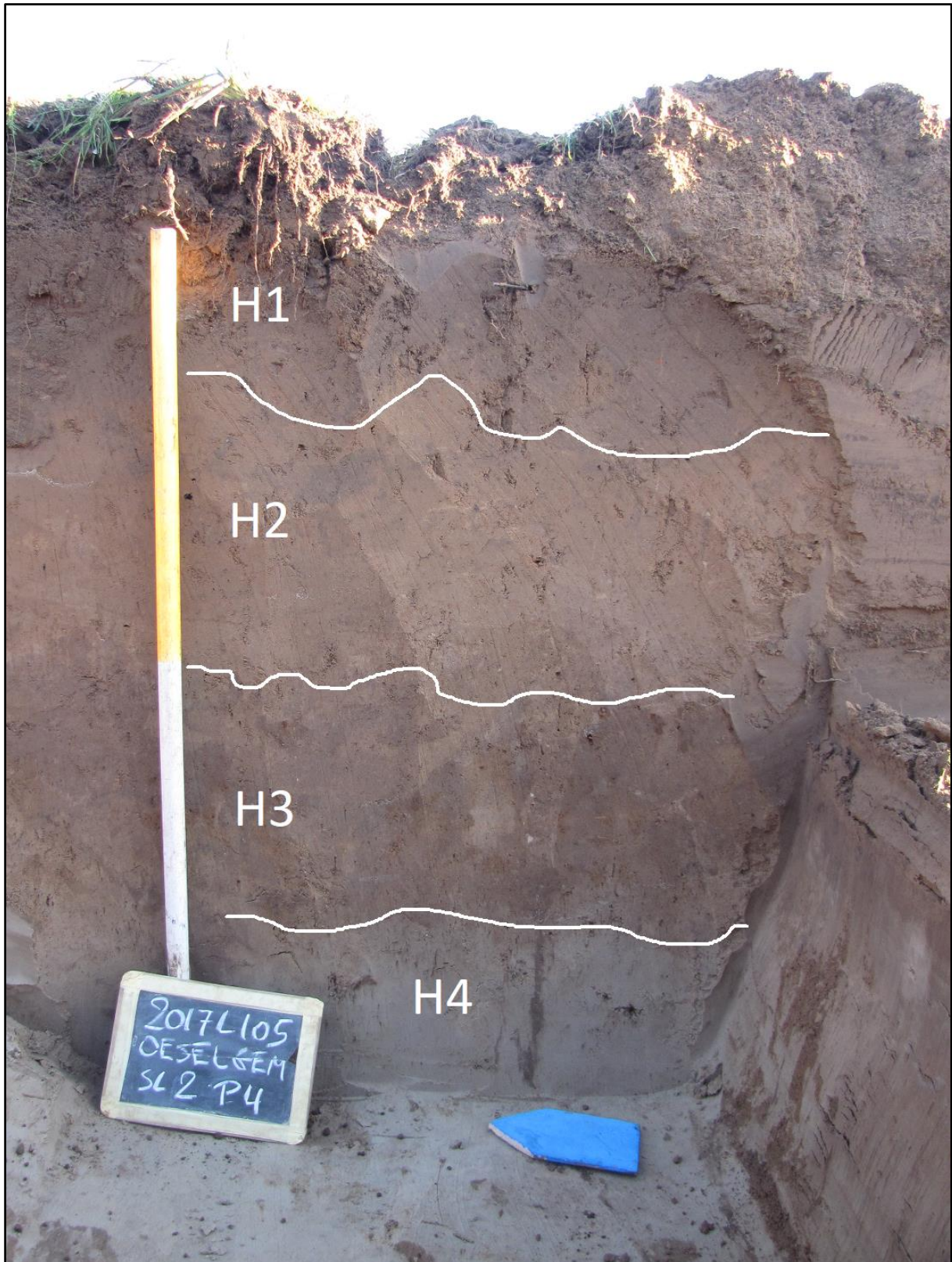
4. Bibliografie

- <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/720>
- www.geopunt.be

5. Bijlages

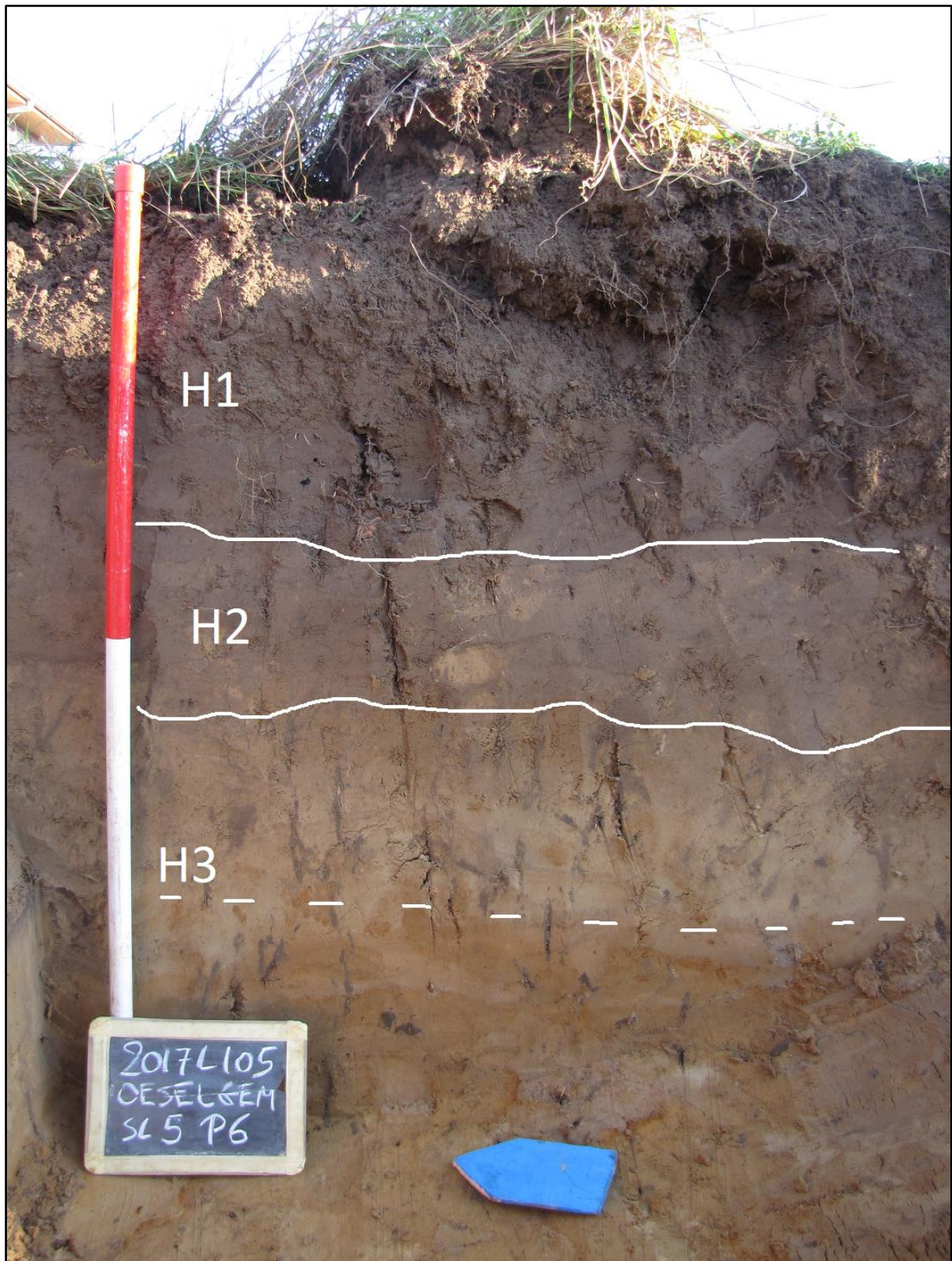
- Referentieprofiel

Projectcode		2017L105			Coördinaten	X 84118; Y 181007	
Type onderzoek		Proefsleuven					
Profielnummer		PR4			Hoogte	+14,38m TAW	
Oriëntatie		NW-ZO			Grondwater	niet bereikt	
Datum		7/2/2018			Classificatie	Pbc	
Weer		Zonnig en bewolkt				droge licht zandleembodem met een sterk gevlekte en verbrokkelde textuur B-horizont	
Beschrijving		Maarten Bracke			Fotonr	32	
Landgebruik		Weiland			Plannr	Zie allesporenkaart	
Vegetatie		Gras					
Horizont		Diepte (cm)		Methode beschrijving	Ondergrens		
nr	Benaming	begin	eind		bereikt	duidelijkheid	regelmatigheid
H1	Ap1	0	25	Droog	Ja	Duidelijk	Licht golvend
H2	Ap2	25	60	Droog	Ja	Vrij duidelijk	Licht golvend
H3	A(h)	60	95	Droog	Ja	Duidelijk	Vrij recht
H3	C	95		Droog	/	/	/
Kleur (visueel)		Vochtigheid		Textuur		Andere fenomenen/opmerkingen	
				symbool	beschrijving		
Donkerbruingrijs		Droog		P	zandleem	/	
Donkerbruin		Droog		P	zandleem	/	
Grijsbruin		Droog		P	zandleem	Oude humeuze ploeglaag	
Gelig witgrijs		Matig droog		P	zandleem	/	

Figuur 34 Zicht op profiel 4 (centraal sleuf 2) met aanduiding van de stratigrafische eenheden.

Projectcode		2017L105			Coördinaten	X 84042; Y 180987	
Type onderzoek		Proefsleuven					
Profielnummer		PR6			Hoogte	+14,55m TAW	
Oriëntatie		NW-ZO			Grondwater	niet bereikt	
Datum		7/2/2018			Classificatie	Pbc	
Weer		Zonnig en bewolkt				droge licht zandleembodem met een sterk gevlekte en verbrokkelde textuur B-horizont	
Beschrijving		Maarten Bracke			Fotonr	33	
Landgebruik		Weiland			Plannr	Zie allesporenkaart	
Vegetatie		Gras					
Horizont		Diepte (cm)		Methode beschrijving	Ondergrens		
nr	Benaming	begin	eind		bereikt	duidelijkheid	regelmatigheid
H1	Ap1	0	40	Droog	Ja	Duidelijk	Recht
H2	Ap2	40	60	Droog	Ja	Vrij duidelijk	Licht golvend
H3	C	60		Droog	/	/	/
Kleur(visueel)		Vochtigheid		Textuur		Andere fenomenen/opmerkingen	
				symbool	beschrijving		
Donkerbruingrijs		Droog		P	Zandleem	/	
Donkerbruin		Droog		P	Zandleem	/	
Gelig witgrijs		Matig droog		P	zandleem	Overgangslaagje tussen H2 en H3	

Figuur 35 Zicht op profiel 6 (sleuf 5) met aanduiding van de stratigrafische eenheden.

• Figurenlijst

Figuur 1 Zicht op het nieuw verkavelingsplan. Enkel de loten 12 en 13 (westen) en de loten 7 tem 11 zijn van toepassing. De loten 1 tem 6 werden reeds vergund in een ander vergunningsdossier. Het centrale perceel, opgenomen in de bureaustudie is weggefallen.	6
Figuur 2 Detailopname van de verkaveling waartoe deze vergunning behoort (zwarte kader – bron: opdrachtgever).....	7
Figuur 3 Zicht op het oostelijke deel van het plangebied.....	7
Figuur 4 Zicht op het westelijke deel van het plangebied (achteraan). Het centrale deel wordt niet verkaveld.....	8
Figuur 5 Sleuven- en sporenplan geprojecteerd op de kadasterkaart (bron: geopunt.be).....	11
Figuur 6 Projectie van de sleuven op de orthofoto van 2016 (bron: geopunt.be).....	11
Figuur 7 Overzichtsfoto van de aanleg van sleuf 5 in het westelijke deel.....	12
Figuur 8 Opschaven van de greppel S1 in sleuf 5.	12
Figuur 9 Controleboring in de waterkuil S7 (Sleuf 4).	13
Figuur 10 Metaaldetectie van de zandbergjes.	13
Figuur 11 Uitsnede uit de bodemkaart (Figuur overgenomen van de bureaustudie; bron: DOV).....	15
Figuur 12 Zicht op de bodemopbouw in sleuf 2 profiel 4 (centraal in het oostelijke deel) met onderin de goed bewaarde humeuze A(h)-horizont.	15
Figuur 13 Zicht op profiel 6 in sleuf 5 in het westelijke deel.	16
Figuur 14 Zicht op het gebied waar de oude A(h)-horizont nog bewaard is en aanduiding van de locaties waar grondstalen werden genomen in de profielwand van deze laag.	17
Figuur 15 Zicht op het residu uit een staalname van de oude humeuze A(h)-horizont (locatie 2 – centraal sleuf 1).	17
Figuur 16 Allesporenkaart geprojecteerd op het huidige kadaster (bron: geopunt.be).	19
Figuur 17 Greppel S1 in sleuf 5.....	19
Figuur 18 Doorsnede van de greppel S1 in sleuf 5.....	20
Figuur 19 Waterkuil S7 (sleuf 4).....	20
Figuur 20 Boorsequentie van de waterkuil S7.....	21
Figuur 21 Sporencluster en spieker in sleuf 4.	21
Figuur 22 Houtskoolrijke paalkuil S4 (sleuf 4).	22
Figuur 23 Zwarte paalkuil S11 (sleuf 4).....	22
Figuur 24 Coupe op paalkuil S3 (sleuf 4).....	23
Figuur 25 Zicht op het aangetroffen vondstmateriaal in de waterkuil S7 (inventarisnummer 2).....	24
Figuur 26 Detail van de versiering en het baksel van een randfragment met vingernagelindrukken aan de binnenzijde van de rand en vingertopindrukken op de schouder (inv. 2).	25
Figuur 27 Handgevormd aardewerk uit paalkuil S4 (inv. 1).....	26
Figuur 28 Handgevormd aardewerk aangetroffen in de oude A(h)-horizont in sleuf 2 (inv. 6).	26
Figuur 29 Projectie van het sleuvenplan op de Ferrariskaart, wellicht is sprake van een kleine verschuiving naar het noorden toe, aangezien geen muurresten werden teruggevonden (bron: geopunt.be).....	30
Figuur 30 Projectie van de sleuven en sporen op de Atlas Der Buurtwegen (bron: geopunt.be).....	30
Figuur 31 Projectie van de sleuven en sporen op de kaart van Popp (bron: geopunt.be).....	31
Figuur 32 Detailplan van de westelijke zone met de aangetroffen sporen.....	31
Figuur 33 Advieszone voor verder onderzoek (bron: geopunt.be).....	32

Figuur 34 Zicht op profiel 4 (centraal sleuf 2) met aanduiding van de stratigrafische eenheden.	39
Figuur 35 Zicht op profiel 6 (sleuf 5) met aanduiding van de stratigrafische eenheden.	41

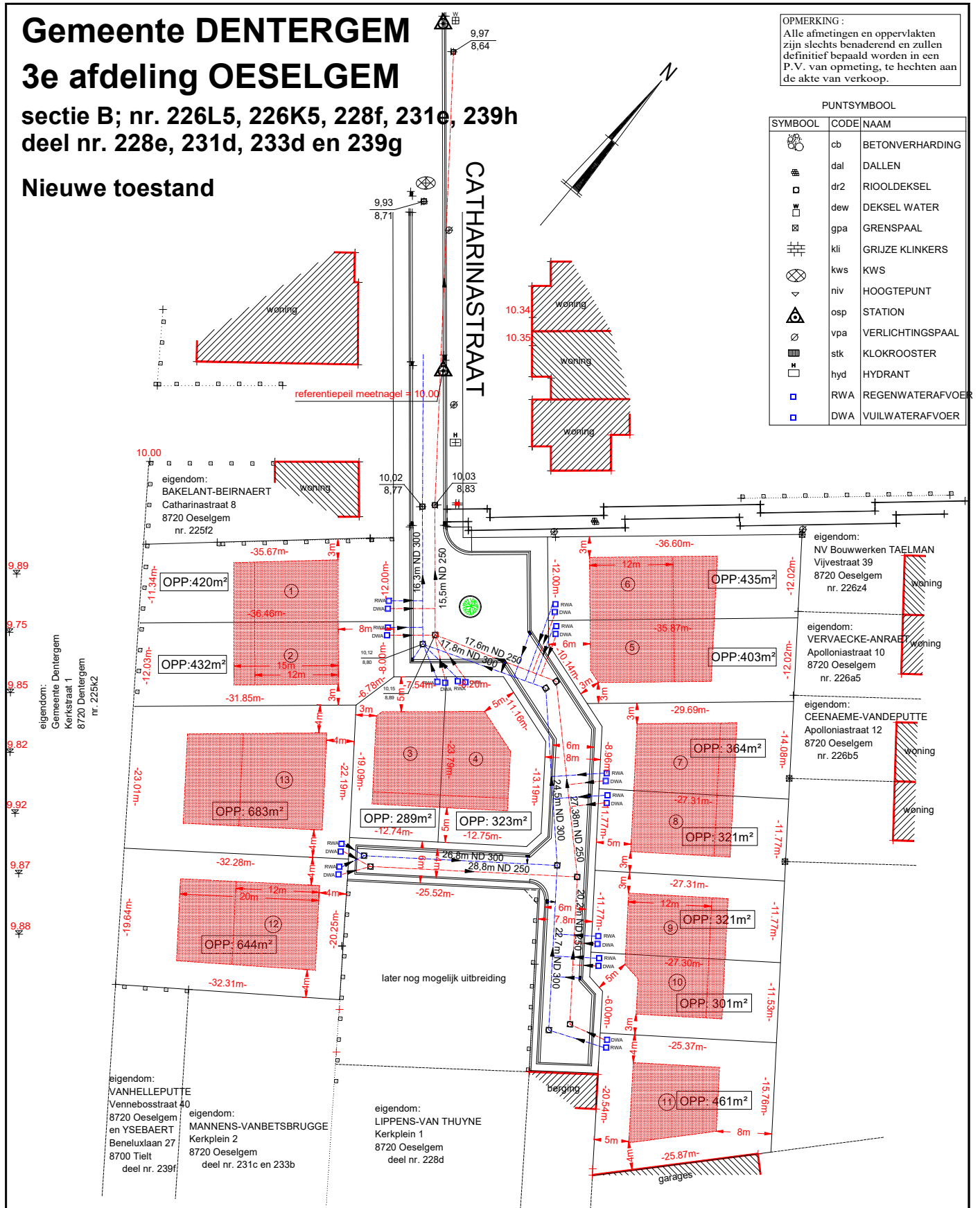
- Plannenlijst proefsleuvenonderzoek 2017L105

Plannummer	Type	Onderwerp	Schaal	Digitaal	Datum
1	Sleuvenplan	Allesporenkaart op kadaster	Onbepaald	X	12/2/2018
2	Interpretatiekaart	interpretatiekaart	Onbepaald	X	12/2/2018

Nieuwe toestand

PUNTSYMBOL

SYMBOL	CODE	NAAM
	cb	BETONVERHARDING
	dal	DALLEN
	dr2	RIOOLDEKSEL
	dew	DEKSEL WATER
	gpa	GRENSPAAL
	kli	GRUIJZE KLINKERS
	kws	KWS
	niv	HOOGTEPUNT
	osp	STATION
	vpa	VERLICHTINGSPAAL
	stk	KLOKROOSTER
	hyd	HYDRANT
	RWA	REGENWATERAFVOER
	DWA	VUILWATERAFVOER

**LANDMETERSBUREEI
VAN DE VEN JAN**
Oeselgemmastraat 75
8720 DENTERGEM (Wakken)
tel. + fax. : 056/610426
Gsm: 0496/805705
LAN: 040162

schaal : 1/500

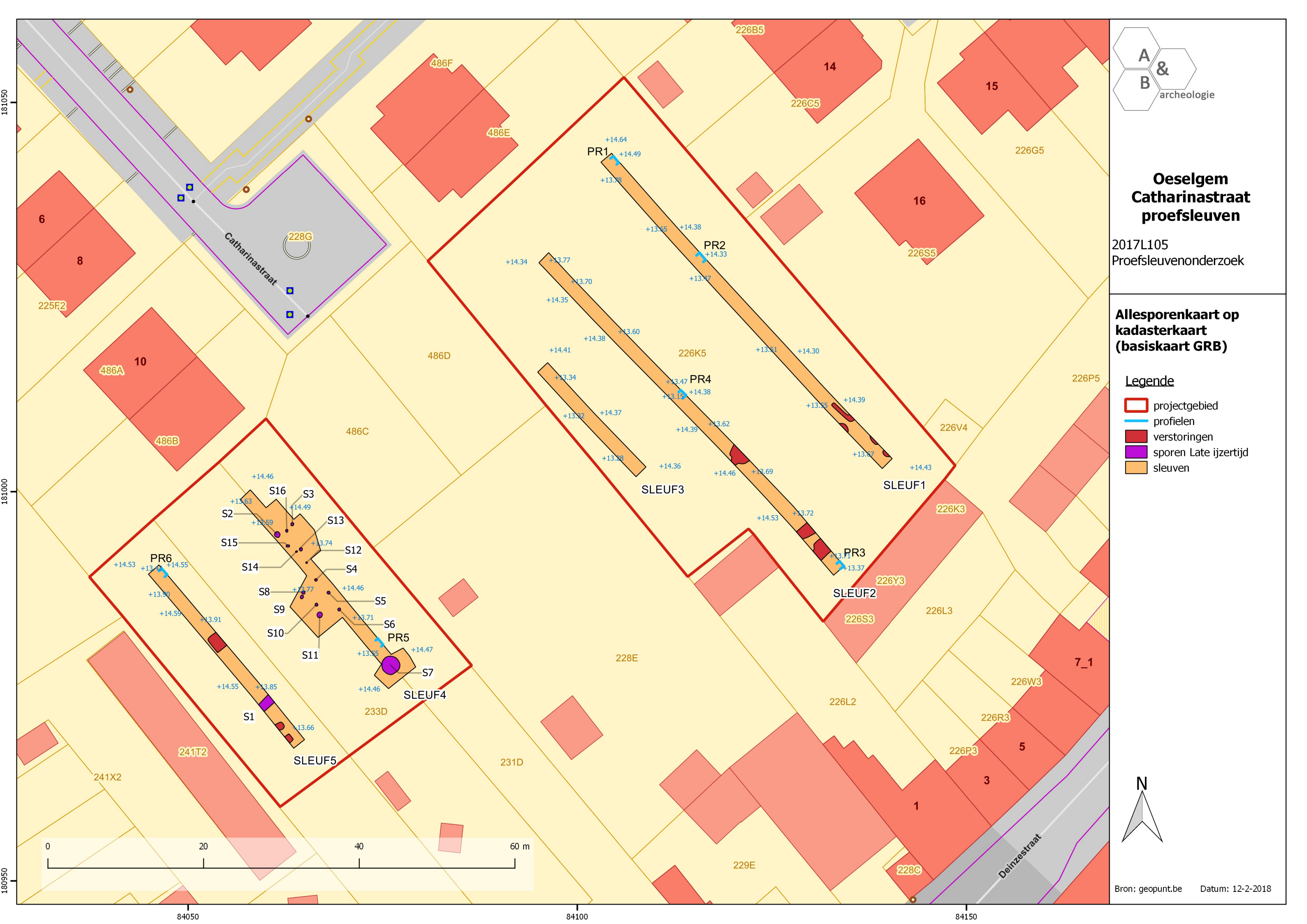
Sporenlijst

2017L105 Proefsleuvenonderzoek

[illegible]

Vondstenlijst

2017L105		Proefsleuvenonderzoek															
Vondstnr	Spoornr	Laagnr	Kwadrant/Co upedeel	Werkput/ Sleuf	Vlak	Verzamelwijze	Datum	Maaswijdte	xyz	Categorie	Datering	Aantal	Gewicht (g)	Homogeniteit	Fotonr	Coupe- tekening	Vondst- tekening
1	4	1	/	4	1	aanleg / opschaven	7/02/2018	/		handgevormd aardewerk	late ijzertijd	2	41	ja	25	/	/
2	7	1	/	4	1	aanleg / opschaven	7/02/2018	/		handgevormd aardewerk; randscherf met vingertopindrukken (rand en schouder)	late ijzertijd	5	95	ja	23 en 24	/	/
3	9	1	/	4	1	aanleg / opschaven	7/02/2018	/		handgevormd aardewerk	late ijzertijd	1	63	ja	/	/	/
4	6	1	/	4	1	aanleg / opschaven	7/02/2018	/		handgevormd aardewerk	late ijzertijd	4	23	ja	/	/	/
5	LV	1	/	1	1	aanleg	7/02/2018	/		handgevormd aardewerk	late ijzertijd	13	68	ja	/	/	/
6	LV	1	/	2	1	aanleg	7/02/2018	/		handgevormd aardewerk	late ijzertijd	6	104	ja	26	/	/
7	LV zandberg	/	/	4	LV	metaaldetectie	7/02/2018	/		metaal: lensvormige knoop	1750-1900	1	3	ja	/	/	/

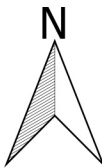
Oeselgem
Catharinastraat
proefsleuven

2017L105
Proefsleuvenonderzoek

Allesporenkaart op
kadasterkaart
(basiskaart GRB)

Legende

- projectgebied
- profielen
- verstoringen
- sporen Late ijzertijd
- sleuven

Oeselgem Catharinastraat proefsleuven

2017L105
Proefsleuvenonderzoek

Interpretatie

Legende

- projectgebied
- profielen
- verstoringen
- spieker (interpretatie)
- sporen Late ijzertijd
- sleuven

0 5 10 m

Bron: geopunt.be Datum: 12-2-2018

